

ภาพสรุปร่างคางค์ ๒๘ พร้อมตัวอย่าง ง่ายต่อการจดจำ

นำเสนอเมื่อ : 2 ส.ค. 2552

อธิบาย กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘ เป็นกาพย์ที่มีเค้ามาจาก กาพย์ภาคคติในคัมภีร์กาพย์สารวิลาสิณี และมาจากกาพย์ทัศนาทิกา ในกาพย์คันถะ และยังมีผู้บางท่านมีความเชื่อมั่นว่า มาจากฉันทะชื่อวิลาสิณี ซึ่งก็มีที่มาจากคำบาลี ที่ขึ้นต้นด้วยบทว่า

สุรางคนา สุโสภณา ตรีโก

สมานสิ ภวทโน สเรนโก รตตินทิวา

สุรางคนางค์นี้ ในจินตมณี เรียกว่า สุรางคนาบทุมนั้นทั้งหมด ๔

กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘ นี้ ในหนึ่งบท มี ๒ บาท บาทแรกมี ๓ วรรค บาทที่สอง มี ๔ วรรค วรรคหนึ่ง มี ๔ คำ รวมเป็น ๗ วรรค ในหนึ่งบท ถ้านับคำได้เป็น ๒๘ คำ ด้วยเหตุนี้ จึงเรียกกาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

การสัมผัสสัมผัส มีหลักดังนี้ คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ คำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ และวรรคที่ ๖ คำสุดท้ายของวรรคที่ ๔ สัมผัสกับคำที่ ๒ ของวรรคที่ ๕ ส่วนการสัมผัสระหว่างบทนั้น คือ คำสุดท้ายของบทแรกไปสัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ในบทถัดไป และถาแดงไปอีกก็กบที่ตามให้ถือหลักการสัมผัสแบบนี้ไปจนจบเนื้อความตามต้องการ ดังแผนผังการสัมผัส ดังนี้

เปล็ดเพลินใจไปกับธรรมชาติในป่า

กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘

เดินดงพงไพร เยือกเย็นเป็นใจ ที่ใดเปรียบปาน

เสียงไถ่ก้องป่า ชันลาวันวาน เสียงนกร้องขาน สำราญหัวใจ

เสียงเชียดเสียงกบ เสียงดังหึ่งครบ บรรจบขานไข

นกยูงกระยาง เดินย่างไวไว ดูสวยสดใส ยวนใจผู้คน

เห็นกวางย่างเดิน มองดูเปล็ดเพลิน จำเรียกมด

กระแตไต่ไม้ เพื่อไต่กินผล ทุกตัวทุกตน บนต้นไม้งาม

เถาวัลย์พันต้น ใบไม้คลุมบน เขียวมากหลากหลาม

บางพุ่มคลุมปก ร่มกรุ่มร่าม แต่ดูสวยงาม ไปตามดงไพร

ยังมีน้ำตก ย้วยวนเยือก เสียงดังหลังไหล

กระตบภูเขา ไหลมาดูใจ ไม่เลือกหน้าใคร เย็นสุขทุกคน

เย็นน้ำสามเขา ไม่สู้ใจเรา เย็นทุกแห่งหน

จะอยู่ที่ไหน หัวใจสุขสันต์ ให้ทุกคน สุขสันต์ทั่วกัน

น้ำตกไหลเย็น กระตบเห็นเห็น มองดูสุขสันต์

น้ำตกทบหิน ไม่สิ้นชีวัน เพราะสิ่งสร้างสรรค์ หินมันแข็งแรง

ส่วนคนเดินดิน ทำใจเหมือนหิน อดทนเข้มแข็ง

โลกธรรมกระตบ ตะลบตะแลง จิตไม่แสดง โต้ตอบอารมณ์

ให้เย็นเหมือนน้ำ หินเปรียบเทียบความ ช่างงามเหมาะสม

หินไม่หวั่นไหว น้ำไม่ชื้นซึม กระตบเหมือนลม ผ่านมาผ่านไป

ทั้งน้ำทั้งหิน ไม่มีราดิน กระตบแล้วไหล

เปรียบดั่งอารมณ์ เหมาะสมภายใน ไหลมาแล้วไป ทำใจเป็นกลาง

คนเราเกิดมา ไม่เร็วก็ช้า ต้องมาละวาง

ทั้งทรัพย์สมบัติ เซ็ดหนทาง นอนตายกายห่าง ทุกร่างทุกคน

จงดูโลกนี้ พิเคราะห์ให้ดี มีแต่สับสน

กิเลสตัดหา ชักพาฝูงชน ให้หลงลืมตน เกลือกกลัวโลกก็

เดินเที่ยวในป่า อารมณ์ชุ่มมา สุชาติ

ลิมทุกข์โศกเศร้า เคยร้าวราศี มาจบลงที่ กลางดงพงไพร

สุขสันต์ทั่วหน้า เมื่อได้ชมป่า จิตใจสดใส

เสียงนกนางร้อง ดังก้องพงไพร ส่งเสียงไกลไกล ให้อใจเปล็ดเพลิน

ร่วมเย็นเห็นไม้ ทุกคนที่ได้ เหมือนนกกะเหิน

บินหลุกไม้ กินได้ไพลิน พบหนทางเดิน ไม่เกินดงไพร

เป็นสุขจริงจริง ทั้งชายและหญิง ยิ่งเดินป่าไป

ชมธรรมชาติ สะอาดหมดภัย ทุกหนแห่งไหน ให้อใจสุขเอย.

ขอพระคุณท่าน อ.หยาดวี... มอชมรมคภษา คว้าคำ ที่คนไทย คว้าใสใจอนุรักษ์

(ครูหนู) ๒ สิงหาคม ๒๕๕๒